

Den finländska rättsstaten – icke-organiserade företag samhällets drägg?

Finlands Bageriförbunds 119:e årsmöte och sommarkagar, det vill säga Bagardagarna, ordnades i augusti i S:t Michel. Evenemanget samlade deltagare från både bageribranschen och dess samarbetspartner till ett gemensamt veckoslut. Det var återigen en stor glädje att få uppleva detta traditionella, förträffliga, professionella evenemang, där gästerna såg ut att trivas. Läs mer om Bagardagarna nedan på s. 13-33.

Under årsmötet och sommarkagarna publicerade Bageriförbundet en rikstäckande pressrelease, i vilken man berättade om såväl det under helgen kommande årsmötes- och sommarkagsevenemanget som aktuella frågor inom bageri- och konditoribranschen. I skrivelsen kräver Bageriförbundet bland annat att statsmakten ska vidta åtgärder för att diskrimineringen av små och medelstora icke-organiserade företag, som inte hör till arbetsgivarförbundet, på arbetsmarknaden ska upphöra. Pressreleasen begravdes den dagen under publicerade ”viktigare” nyheter och skrivelser. Skrivelsen finns att läsa på s. 12.

Man kan inte annat än konstatera att Finland är en mycket märklig rättsstat, eftersom de politiska beslutsfattarna i Finland godtar att vårt arbetsmarknadssystem grovt diskriminerar icke-organiserade företag. Tiotusentals små och medelstora företag får lida för detta. Och man kan bara fråga sig huruvida Finland verkligen är en så bra förebild för rättsstater, till exempel för Polen och Ungern, som Finland vill gesken av ute i världen.

Det har varit förvirrande att inse att det för merparten av arbetsmarknadsledarna på arbetsgivar sidan och för en stor del av medierepresentanterna ser ut att vara närmast självklart att det finska arbetsmarknadssystemet kan diskriminera icke-organiserade företag och de facto gör det. Speciellt är ändå att sådan diskriminering inte ser ut att vara ett problem ens för finska professorer som talar för grundläggande rättigheter och rättsstaten. Frågor gällande olika grundläggande mänskliga rättigheter lyfter dessa ”grundlagsprofessorer” gärna upp i offentligheten, men i den här frågan är det tysta som möss. Anses inte företagare

med små och medelstora företag alls vara människor, som samhället bör behandla jämlikt? Under årtionden har man lyckats väl med att inrota i finska människor att diskriminering av små och medelstora icke-organiserade företag i själva verket är rätt, nästan som någonting som hör till våra grundläggande rättigheter.

Under de senaste åren har man i Finland lyft fram betydelsen av lokala avtal och att man i kollektivavtalen för olika branscher ska införa fler skrivningar gällande lokala avtal. Detta är förstås bra och en sak som bör understödjas. Verkligheten är dock att bestämmelser gällande lokala avtal och ett eventuellt införande av dem i kollektivavtalen inte är till någon nytta för icke-organiserade företag. De får inte sluta lokala avtal med arbetstagarna, eftersom den finska arbetslagstiftningen förhindrar det. En icke-organiserad arbetsgivare måste tillämpa bestämmelserna i ett allmänt bindande kollektivavtal som sådana, det vill säga utan möjlighet till lokala avtal. Lokala avtal får i Finland endast slutas av företag som hör till arbetsgivarförbundet.

I Finlands grundlag betonas föreningsfriheten, det vill säga att det står alla fritt att bestämma om man vill höra till en förening eller en organisation. I själva verket försöker det finska arbetsmarknadssystemet tvinga företag att höra till arbetsgivarförbundet.

Jag är medveten om att då jag lyfter fram

den här frågan och mina åsikter i denna skrivelse kommer detta att orsaka irritation på flera håll. Sådana här åsikter hör inte till ”samförståndet” som i årtionden har rått i det finska samhället. Syftet med den här skrivelsen är dock endast att på ett eller annat sätt få till en förändring inom det nuvarande totalt orättvisa och orimliga systemet. Eller är små och medelstora icke-organiserade företag och deras företagare verkligen dräggen i vårt samhälle som får diskrimineras årtionde efter årtionde?

Denna enorma oförrätt i det finska arbetsmarknadssystemet kommer aldrig att förändras utan en öppen och bred samhällsdebatt. Så länge den finländska massmedian inte vill hålla en debatt om frågan och/eller vill tysta ned den så snabbt som möjligt, kommer denna skamfläck i den finländska rättsstaten att fortsätta finnas långt in i framtiden. Vore det inte hög tid att överge detta diskriminerande system, som för närmare 50 år sedan fick sin början i ”Kekkonen-landet”, och påbörja en ny era där alla företag/företagare behandlas jämlikt?

Den finska grundinställningen ser dock ännu för närvarande ut att peka på att små och medelstora företag endast duger till att sysselsätta folk utan att få åtnjuta jämlika rättigheter. Om någon företagare lyckas få till ett framgångsrikt företag, är inställningen att framgången endast varit möjlig på bekostnad av ”arbetstagarnas blod, svett och tårar”. Eller så måste företagaren ha haft något annat ljusskyggt för sig.

Mika Väyrynen

*Jag skrev om samma ämne i ledaren till denna tidning 3/2019 med rubriken Allmänt bindande kollektivavtal diskriminerar grovt oorganiserade företag. Skrivelsen fick då något större utbredning än normalt, bland annat eftersom den publicerades på webbplatsen Libera.fi. Bakom Bageriförbundets skrivelse i augusti fanns dock representanter för små och medelstora företags vilja, då Bageriförbundet beslutade att som organisation lyfta fram frågan.